

Esztergomi Lapok.

SZERKESZTŐSÉG:
SZÉCHENYI-TÉR (SZERENCSÉS-féle HÁZ.)

HOVA A LAP SZELLEMI ÉS ANYAGI RÉSZÉT
— JELLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK. —

— KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA. —

Megjelenik minden vasárnap es csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre — — — — 12 K. Fél évre — — — — 6 K.
Negyed évre — — — — 3 K. • EGYES SZÁM ÁRA 12 FILLER.

KIADÓHIVATAL:

(SZÉCHENYI-TÉR SZERENCSÉS-féle HÁZ)
HOVA AZ ELŐFIZETÉSI PENZEK KÜLDENDŐK.

HIRDETÉSEK

ÉS NYILTTÉRI KÖZLEMÉNYEK A KIADÓHIVATALBAN
VETETNEK FEL.

Közjövödelmeink.

A közel jövőbeli fejlődés egyik legnagyobb problémája az, hogy honnan és miből fedezzük azokat a nagy közöltségeket, melyeket a nemzeti társadalom gyorsan fokozódó szociális igényeinek kielégítése követel. Sietünk kijelenteni, hogy ez a probléma nem csak a társadalom legmagasabb szervezetét, az államot érinti, hanem az alsóbb fokon álló szervezeteket is: a városokat, megyéket és községeket. Sőt ezeket mélyebben és érzékenyebben mint az államot, mert ezeknek finánciális szervezete még sokkal fejletlenebb, mint az államé. Az államnak az egyenes és a közvetett adókon kívül a maga üzemeiből igen sok és fejlődés-képes bevételi forrása van, míg a városok, megyék és községek — némely, igen sokszor bizarr jellegű közvetett adótól eltekintve jóformán tisztán az állami adó után kivetett adópótléokra vannak utalva.

Hogy ez az állapot mennyire meggátol minden számottevő szociális és kulturális haladást, azt szinte fölösleges bővebben fejtegetni. Tudjuk, hogy községeink és városaink képviselőtestületei ellen sokszor elhangzik az a vád, hogy ellenségei minden kulturális haladásnak. De lehet-e ezen esodálkozni? Sőt lehet-e rossz néven venni attól a képviselőtestülettől, hogy nem egykönnyen szavazza meg a kulturális haladás céljaira szükséges kiadásokat, amikor ezek nyomban a községi pótladó érzékeny emelkedésében nyilvánulnak meg? És ha még is mennyi sok szép kulturális intézményt honosítottak meg, mennyi kórházat, iskolát, kisdédóvót építettek, mennyit költöttek és költenek kövezetre, világitásra és a többi szükséges és hasznos dolgokra, akkor nemcsak hogy nem szabad őket kultura-ellenséggel vádolni, hanem ellenkezőleg, kalapot kell emelni előttük, mert tudjuk, hogy mindez a kulturális haladás csakis a közlakosság igen érzékeny anyagi áldozatával volt létesíthető.

Bizonyos azonban, hogy a szociális fejlődés a köztestületekre a jövőben sokkal nagyobb foladatokat ró, hogysem azokat az eddigi szerény és fejletlen eszközökkel meg lehessen oldani. Mindig jobban kibontakozik az egész világon a humanizmusnak az a tendenciája, hogy a nagy egész, a társadalom, gondozni tartozik gyenge, védelemre szoruló tagjait a böl-

esőtől a sirig. Nem értjük ez alatt a szociáldemokrácia éretlen handabandáit és felforgató, forradalmi tendenciáit, hanem a humanizmusnak azt a nemes parancsát, hogy senki se érezze magát az emberi társadalomban ember-társai által elhagyatva éserben hagyva, kifosztva, áldozatul dobva a pusztulásnak. Még sajnós, nem tartunk itt, de kétségtelen, hogy közeledünk ehhez a célhoz. És ezt a közeledést minden erővel elő kell mozdítani. Ebből a törekvésből erednek azok a nagy feladatok melyeket a közelgő jövő az államra, városokra megyékre és községekre ró. Kisdédóvás, esecsemővédelem, elhagyott gyermekek és elhagyott anyák gondozása, rendes iskoláztatás a szegény iskolás gyermekek ruházása és táplálása, munkásbiztosítás, aggkori ellátás, harc a prostitució és leánykereskedés ellen, a szegény és beteggyűrendezése, a közegészségügy nagy feladatai, mindezek olyan dolgok, melyeknek ma még csak a kezdetén vagyunk de amelyeknek megoldása erősen kopogtat ajtáinkon. Az első pillanatra látható, hogy mindezeket a nagy feladatokat maga az állam meg nem oldhatja már a dolog természeténél fogva sem mert hiszen a társadalmi bajok nagyrésze helyi kezelést kíván, mert nagy részük csakis a helyi viszonyok beható ismerete és figyelembevétele alapján gyógyítható.

(Vége köv.)

Milyen iskolára van szükségünk?

Esztergom város közönsége által föntartott népiskolák eddigelé se nem kath. felekezeti, se nem községiek. A kultusz-kormány elvi kijelentése szerint, amennyiben a város közönsége fizeti a tanerőket s egyéb szükségéiben ellátja a népiskolákat, a további döntésig községi jellegű iskoláknak tekintsek.

Igy állván a dolog, tekintve azt, hogy Esztergom az érsekség székhelye, hát a város igen kevés jelentőséget tulajdonított a mmisszteri döntvénynek, hanem hallgatagon a r. kath. felekezeti jellegnél mind ez ideig hűségesen kitartott. Nem is feszegette ezen kérdést senki, mert a 30 tankötelesnél többet számláló izraelita hitközség beérte a város által neki juttatott népiskolai segéllyel, s ennek ellenében a katolikusok többségének álláspontját a népiskolák tekintetében nem bolygatták.

Még ma sem volnának semminemű ész-

revételek, a városi r. k. jellegűnek tartott népiskolák fejlődési processusa nem vágna bele egyenesen Esztergom város testének elevenébe. Ugyanis, a városi népiskolák jelenlegi állapotát úgy a hivatalos apparátus — ertve a szak- és egészségügyi felügyelet férfait — mint a referádák után ituduló vármegyei közígazgatási bizottság — egyértelműen türhetlennek találták a főnforgó népiskolai viszonyokat s azoknak mulhatlanul sürős orvoslására hívták fel a város közönségét.

Esztergom város polgármestere az ügy felelősségterhes voltát mérlegelve egy ankétet hívott össze. Ezen ankéten fel lett sorolva a létező baj, de egyuttal az orvoslás módjáról is történtek lelkes felszólalások. Csernoch János és Fehér Gyula papi álláspontjukhoz híven, erősen kitartottak azon eszme mellett, hogy a város ne engedje ki kezéből a népiskolák fölötti rendelkezési jogát, szerintők azt az áldozatot, amit eddig hozott a város, ezentulra meg kell adnia, s ennek ellenében botorsá volna egy szép jogot egykedvűen — rövid, muló anyagi siker reményében — feladni.

Az ankétet vezető polgármester süttöi piszkei, sárisápi esetekre hivatkozva kiemeli, hogy azon községekben csak 5 százalékos iskolai pótladót rónak a népre csupán, az ezen felüli a összes kiadások sulya kizárólag az állam serpenőjébe hull: — mert az iskola államosítása csakis ezen az alapon valósítható meg. S miután pedig Esztergom közönségére nézve sem állapítottak meg más törvényt, mint a mi a nevezett községekre szól, ennélfogva Esztergom közönségét eddigelé terhelő 22 százalékos népiskolai pótladó-viseles alul csak akként szabadulhat 5⁰/₀-ig eső apasztással, ha fejlődésre hivatott népiskoláit állami kezelésbe engedi.

Ezen polgármesteri kijelentésre vegyes érzelmek támadtak a jelenvoltakban.

Azt beismerik és világosan átérzik mindannyian, hogy az iskolák jelenlegi helyzete úgy népszerűleg, berendezésileg, valamint a helyiségek térfogatát, higienikus viszonyait véve alapul, szinte tarthatatlan és hogy egy 200000 koronás építkezés terhével okvetlen, még pedig sürgősen számolnia kell a városnak. — Ez okból egy bőkezű mecenás jótékony adakozására gondoltak a jelenlevők — de ki legyen az a mecenás Esztergomban? Ki más: mint a Hereceprimás és Főkáptalan!! Nossza! Könnyű erre utalni, s abban a jámbor önhittségben ringatózni: hogy a két bőkezű főfaktor kihuzza a város közönsége lábából a tövist. Így voltak egykoron a főgymnasium épületével is. Nagy garral hangoztatták a tanácskozó terem zöld asztalánál, hogy: „kalapunkba összeszedjük az épületre valót” — s mi történt? Közel 150000 koronába került városi épületre csak sovány 10000 koronát bírtak az összes esztergomi jöltevéktől „bekalapozni.” Áldozatkészséget valakire:

legyen ez Primás, vagy Főkáptalan, nem lehet egyszerűen rátkülni. Avagy azzal, hogy népiskoláikat az államnak engedik át az esztergomiak, ha a katolikus egyháznagyok nem adakoznak, — még nem képez megfélemlítő hatást arra nézve, hogy valakibe áldozatkész-ségi hajlamot tudjunk erőszakolni. Mert ha tényleg így lett volna, Esztergornál jóval gazdagabb papi város: Eger, nem állított volna már régen állami népiskolát, — pedig az ottani főkáptalan példátlanul gavalléros tul nagy kölesönökkel kedveskedett a városnak, alacsony kamatláb mellett. Vác jelenlegi püspöke — amint a multból értesültünk — 200000 korona adománnyal szögezte le szék-városának a kath. jellegű iskolát, a veszprémi társaskáptalan pedig szépészeti célokra nehéz ezreket áldozván, a város közönségét örök hála- és elismerésre kötelezte.

Persze, mindezeket látván Esztergom közönsége, szinte elkomorodott arccal és néma fájdalommal taglalja az okokat: amiért neki bizonyos fásultsággal fizetnek az illető egyháznagyok és Isten kegyelméből gazdag pénzforrások fölött rendelkező kebelbeli főpapok.

Esztergom város tényleg rendkívül szegény, vagyoniilag kimerült, ahhoz, hogy komoly értelemben vett 200000 koronás népiskolai épület felállításához fogjon. Száz 0/0-os pótdótot fizető polgársága immár nem is jajgat, hanem bősziúten kiabál a szokatlan nagy adóterhek alatt, amiről a 3 városi végrehajtó tanuszkodhatik legjobban. Tessék a mindég és készségesen fizetni akaró iparos és kereskedő világgal érintkezni, — azok hamarosan megvilágítják Esztergom valódi, nyomoruságos helyzetét és azt: vajon szabad-e, lehet-e újabb építési, s más egyéb iskola fejlesztési kiadásokkal e város lakosságát terhelni?!

Eszter látja, tudja Esztergom polgármestere és tisztikara legjobban, azért nem is vethetik szemükre ama törekvést, hogy a népiskolák további fejlesztését az állam gondjaiba helyezni kívánják. Aki ezzel ellenkező törekvésekben akarja babérait aratni — hacsak papi hivatala nem készíti erre, — az nem igaz, őszinte barátja e város közönségének, mert annak csak a pusztulását segíti elő, egyeseknek pedig, akik a terhek viselésében végképp kimerültek, időelötti vándorbotot nyomnak a kezébe.

Nem szívesen látjuk mi sem az iskolák jellegének megváltoztatását, — de ha mérlegre tesszük önjavunkat azzal a lemondással, mely a jellegkérdés körül forog; akkor inkább kell az államosítással megbarátkoznunk, semhogy adózó véreinket még több — immár elviselhetetlen — pótdóttal teljesen pörére vetkőztessük.

Egy adófixetó polgár.

Tanulságok

Pécs város közigazgatásából.

Hogy van ott, mint van nálunk?

Irtá: SINKA FERENCZ.

II.

Pécs városának 4262*92 kat. hold kiterjedésű nagy erdeje van, amelynek kezelését és felügyelést ellátó erdészeti hivatal áll az erdőmestertől, egy erdőtisztből és hét erdőőrrel. Esztergom város erdeje 2807*98 kat. hold; az erdészeti hivatal az erdőmestertől és öt erdőőrből áll.

Erdőmesterünket, kinek az erdő beosztása, felújítása és kezelése körül elévülhetetlen érdemei vannak, tudvalevőleg nyugdíjazták. Csak jó egészségének köszönhető, hogy az erdőt tovább is kezeli. Kérdés, mi történjék azután, ha az erdőmester már tényleg nyugalomba vonul? Betöltessék-e újból az

állás, avagy az erdő állami kezelésbe adassék?

A községi és némely más erdők és kopár területek kezelésére vonatkozó 1898. évi XIX. t. c. életbe lépése óta 1906. év végéig 7526 községi határában 15957 birtokon 3.562,146 kat. hold községi erdő, illetve kopár terület került az állam kezelésé alá, 269 erdőtiszt alkalmazása mellett.

Bár városunk semmi tekintetben sem esik a törvény hatálya alá, de annak 4. §-a alapján nincs kizárva a lehetőség, hogy a közigazgatási bizottság véleménye mellett az erdő állami kezelésbe vétessék.

Az 1879. évi XXXI. t. c. 17. §-a szerint a városok birtokában lévő erdők mindaddig, míg közösen használatnak, gazdasági rendszeres üzemterv szerint kezelendők, mívegből kötelesek azok szakértő erdőtisztet tartani. Azon városok, melyeknél az erdők jövedelmezősége külön erdőtiszt tartását nem engedik meg, erdejüket állami kezelésbe voltak kénytelenek átengedni. Az új törvény életbe lépésével állami kezelésbe jutott erdők tíz éven át ott is maradnak, ennek megszüntetése iránt a nyolcadik naptári év, tehát a mult év végéig lehetett folyamodni. Ha azonban a város az 1898. évi XIX. t. c. 4. §-a alapján az erdőt önként állami kezelésbe adná, de ez bármilyen okból nem válna be, az idézett törvény 6. §-a alapján megszüntetése iránt a földmivélsügyi miniszter egy éven belül intézkedni tartozik, ha t. i. a város újból saját erdőtisztet állít az erdő élére. Megjegyzendő, hogy állami kezelés alatt tisztán az erdő szakzerű kezelése értendő; az erdők állagával és hasznaival a város továbbra is rendelkeznek.

Nézzük csak, mit végezne az állami erdőtiszt, ha a város erdei állami kezelésbe adatnának? Ez esetben az erdők a komáromi m. kir. erdőhivatal, illetve az esztergomi m. kir. járási erdőgondnokság hatásköre alá kerülnek, de valószínű az is, hogy Esztergomban egy új erdőhivatalt állítanak fel.

A m. kir. állami erdőhivatal feladatát az állami kezelésbe vett községi erdők körül a törvény a következőkben írja elő:

a) kijelöli a birtokosok által rendelkezésre bocsátott hiteles adatok alapján a birtok-határokat; intézkedik a határok állandó megjelölése iránt; felügyel arra, hogy a határjelek állandóan fentartassanak;

b) teljesíti a birtokok felméréséhez és gazdasági beosztásához szükséges mérnöki munkálatokat; kimutatja és nyilvántartja a birtokok területét;

c) elkészíti az ideiglenes és rendszeres gazdasági üzemterveket és azokat a munkálatokat, melyek a rendszeres gazdasági üzemtervek időszaki átvizsgálása végett az erdőrendészeti hatóságnak beterjesztendők;

d) kijelöli a helyszínén a gazdasági üzemtervek rendelkezései és az erdőrendészeti hatóság külön intézkedései alapján a foganatosítható használatokat; tervet készít és útbaigazítással szolgál a használatok foganatosítására nézve; felügyel a használatok gyakorlásánál a törvények és rendeletek megtartására;

e) kijelöli a helyszínén az erdősitéseket és mindazokat a teendőket, melyek az erdő védelme, ápolása és a gazdaság emelése érdekében foganatosítandók; tervet készít és költségvetést készít a végzendő munkákról, útbaigazítással szolgál a kivitelre nézve; ellenőrzi a munkálatok teljesítését;

f) megállapítja az értékesítés alá kerülő falkészletek és más erdei termékek mennyiségét és becsértékét, úgyszintén minden más erdei hasznóvétel becsértékét; javaslatot tesz az erdei termékek felosztására, vagy azokat értékesítésének módjára és feltételeire nézve;

g) felügyel a birtokosok által alkalmazott erdőőrökre; nyilvántartja a tudomására jutott erdei kihágásokat; intézkedik a tetten nem ért kihágók kinyomozása iránt; jogosítva van az erdei kihágást elkövetők ellen az illetékes bírósághoz kü-

lön meghatalmazás nélkül is panaszt előterjeszteni, a birtokost az eljárás további folyama alatt a bíróság előtt képviselni és a megengedett jogorvoslatot használni, valamint a birtokos felhatalmazása esetében a kárra nézve egyezséget kötni;

h) az illetékes erdőrendészeti hatóságnak bejelenti az erdőrendészeti áthágásokat s teljesíti azokat a szakmunkálatokat, melyek az eljárásnál a tényállás megállapítására szükségesek;

i) felvilágosítással szolgál és véleményt ad a birtokosoknak és az illetékes hatóságoknak az erdők és kopár területek kezelésére vonatkozó minden kérdésben.

Láthatjuk tehát, hogy a város erdei állami kezelésben szakszerűség tekintetében mi kívánni valót sem hagynának. Sőt az előirt korlátokon belül a város esetleges kívánságai is figyelembe vétetnének. Ellenben az erdei munkálatoknak az elkészített tervek és megadott útbaigazítások szerint való végrehajtása, mint a határjelek elkészítése, a fa- és más termékek termelése, szállítása, raktározása és értékesítése, az erdősitések foganatosítása, stb., valamint az anyag és pénzkezelés, úgyszintén az erdővédelem közvetlen gyakorlása továbbra is a város dolga lenne, mindezekre a m. kir. erdőhivatal hatásköre nem terjedne ki. Ezen teendők a gazdasági tanácsos hatáskörébe utaltatnának.

Az erdőőrök számára szolgálati és fegyelmi szabályzatot keletkezik alkotni. Ezek a gazdasági tanácsos közvetlen rendelkezése alá tartoznának ugyan, de a köteleességeket megszövegező erdőőrök ellen joguk van az állami erdőtiszteknek is fegyelmi feljelentést tenni és őket megbüntetettetni.

Igy lenne a város erdőgazdasága állami kezelés esetén.

Hátra van azonban egy fontos kérdés, melyen az egész megfordul, hogy t. i. költségmegtakarítással járna-e az állami kezelés?

A községi erdők állami kezeléséért, a törvény rendelkezése szerint, törvényhatóságokként egy átalányösszeg fizetetik, melyet öt évről öt évre a közigazgatási bizottság meghallgatása mellett a földmivélsügyi miniszter állapít meg. A közigazgatási bizottság határozza meg azután, hogy az átalányösszegekből az erdők terjedelme alapján mi esik egy-egy községre.

Az erdőmester jelenleg 2200 kor. fizetést, 600 kor. lakbért és 440 kor. drágasági pótlékot, vagyis összesen 3240 koronát élvez. Minthogy az állami erdőhivatal a vármegyében lévő összes községi és más hatáskörébe utalt erdőket is kezelné, azonkívül a törvényhatóságban a közigazgatás körében előforduló erdészeti szakteendőket is teljesítené, a törvényhatóság területére kivetett átalányösszeg, természetesen, megoszolnék, és bajosan érné el a városra eső összeg a jelenlegi személyi kiadást.

Addig, míg az erdőmester tényleg nyugalomba vonul, elég idő lesz az állami kezelés költségeire nézve megbízható adatokat beszerezni és az egész kérdés fölött gondolkodni.

Mi ujság?

A bajothi háborúsághoz *)

Az „Esztergomi Lapok január 5-ik számában megjelent egy cikk: Baj-Bajoton:

„A Quirinal és Vatikán, jegyző és pap harca címmel.”

Ezen cikk személyemmel is foglalkozik. ép azért az igazság érdekében, szükségesnek látom, hogy reá feleljek, előre is kijelentem, hogy semmiféle polemiait nem akarok folytatni esetleges válasza nem is reflektálok, hanem e sorokkal befe-

*) Mult számunkban irt „Baj Bajóthon” című cikkünkre vettük Foltin János plébánostól az alábbi cikket melyet az igazság kiderítése céljából itt közlünk.

jezettek tel-
vagyok, elve-
mélyes ellen-
mélyeskedés-
vagyok meg-
iskola hive s
győzött: Baj-
ség békéjéne-
mindent meg-
Házassága e-
neki, kértém-
fontos lépés-
omat meg se

1906.

intézetem hoz-
járóság! Ho-
egyházi ün-
ünnepe. E-
hogy a közsé-
hogy jelenl-
szeretettiket
az előljárásá-
ott lenni.

urat tegye
az előljárás-
példaadás, h-
is. Az első-
mukra. His-
hogy van e-
sárnapi adó-
hogy mások
községhezár-
Hova jutunk
Ne méltózt-
részemről

lenne, ha
lenne, így
áldása rajt-
nak és a
János ple-
levelem szer-
a feleletre
napján, se-
sem lépi t-
egy tisztá-
folyik, a
tunk! ? É-
hiveimet,

dik levele-
úr! Legy-
szélve in-
előtt, sze-
gesekben
mindenbe-
jegyző u-
Bajóth 1

Err-
előtt ezel-
lök ki.”

Ki-
kísérlete-
úr tiszte-
val. Föl-
tassam
képvisel-
nai káp-
háza elő-
az urak
állni ső-
meg ann-
az olva-
Bajóthon

A
sége-
B

jezettek tekintem ez ügyet. Én a béke embere vagyok, elvem ez: ha elveink nem egyeznek, személyes ellenségek ne legyünk, ne vigyük át személyeskedésre ez ügyet. Én a kath. iskola híve vagyok meggyőződésből, a jegyző az állami iskola híve szintén meggyőződésből. Az én elvem győzött: Bajóthon kath. iskola lett. — Én a község békéjének érdekében a legvégsőhatárig mentem mindent megkísértem, de a jegyző visszautasított. Házassága előtt egy hosszú levélben gratuláltam neki, kértem őt, hogy nyújtson béke jobbot, ily fontos lépés előtt, legyünk békébe. Ő a gratulációt meg sem köszönte, feleletre sem méltatott.

1906. év október 13-án a következő levelet intéztem hozzá: Tek. Főjegyző Ur! Tisztelt Elöljáróság! Holnap 14-én egy kiváltságos magyar egyházi ünnepünk van Magyarországon. Nagyszombat ünnep. E napon kegyelmes főpásztorok elrendelte hogy a község elöljárósága meghívassák a templomba hogy jelenlétük által edes hazájok és Mária iránti szeretetüket mutassák ki. Az első padot föntartom az elöljáróság számára, méltóztassék beharangozásokot ott lenni. Továbbá igen kérem, a Tek. jegyző urat tegye lehetővé, hogy vasárnap és ünnepnapon az elöljáróság templomba jöhessen, nemcsak a jó példaadás, hanem vallási kötelesség teljesítése végett is. Az első pad állandóan fenn lesz tartva számukra. Hisz Tek. jegyző ur jobban tudja mint én hogy van egy alispáni rendelet, mely tiltja a vasárnapi adó szedést méltóztassék úgy intézkedni, hogy második harangszóra a nép ne tartassék a községházán, hanem templomba készülhessen. Hova jutunk, ha a nép nem tartja meg vallását? Ne méltóztassék ezt szemrehányásnak venni, hanem részéről csak kötelesség teljesítésnek. Minő szép lenne, ha nép az ő vezetőivel egy szív, egy lélek lenne, így felvirágoznék a község így lenne Isten áldása rajta. Ezek után vagyok a Tek. jegyző urnak és a tisztelt elöljáróságnak tisztelőhíve Foltin János plébános. Bajóth 1906. okt. 13-án. Ez a levelem szíves szóra: ezen levelemet sem méltatja a feleletre A jegyző sem a király születés és névnapján, sem sátoros ünnepeken egyáltalán soha sem lépi át a hajóti templom küszöbét. Minő példa egy tiszta kath. községbe, az adószedés vasárnap folyik, a gyűlések vasárnap tartatnak. Hová jutunk! Én még tovább mentem, mert szeretem hűveimet, szeretem a békét. Irtam még egy harmadik levelet is, és pedig a következőt: Tek. jegyző úr! Legyen már egyszer békesség, közösen megbeszélve intézzük a község ügyeit. Tartsuk szem előtt, szent Ágoston eme mondását: „A szükségességben egyetértés, kétségekbe a szabadság és mindenben a szeretet“. Ezek után vagyok a Tek. jegyző urnak tisztelőhíve Foltin János plébános. Bajóth 1906. szept. hó.

Erre sem válaszolt, hanem egy paptársam előtt ezeket mondotta: „Foltinnal sohasem békülök ki.“

Ki tehát a békét felbontó? Még egy utolsó kísérletet tettem Nagys. Zlinszky István képviselő úr tisztelt meg a nyár folyamán becses látogatásával. Fölkért hogy kísérjem őt el a jegyzőhöz. mutassam meg hogy szeretem a békét. Megtettem, a képviselő ur, Mike Sándor ur, Vellner Lőrinc bajnai káplán ur társaságába elmentem. A jegyzővel háza előtt találkoztunk. Engem nem is üdvözölt, az urakat behívta, engem az ut közepén hagyott állni sőt kezét sem nyújtott nékem. Ki tett volna meg annyit amit én tettem a béke érdekében. Itélje az olvasó közönség. Ki bűnös, ki a békerontó Bajóton.

Az igazság érdekében ezt közzétenni szükségesnek láttam.

Bajóth 1908 jan. 7. Foltin János plébános.

A primás köszönete.

Vaszary Kolos hereceprimás a város újévi üdvözlését hasszabb levélben köszönte meg melyben a városra a Mindenható áldását kéri.

A közigazgatási bizottság ülése.

Esztergom vármegye közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt 10 órakor tartotta ez évben első ülését a vármegyei székház tanástermében Gyapay Pál főispán elnöke alatt. A restauráció folytán újja alakult bizottság elsősorban albizottságait választotta meg, melyekben kevés kivétellel a régi tagok foglaltak helyet.

Jeltelen utak.

Ezután az alispán terjesztette elő havi jelentését miközben Brutsy János bizottsági tag igen életrevaló indítványt tett. Régi hibája a megyei és országotainknak, hogy nincsenek utirányt és kilométert jelző táblákkal ellátva. Különösen a tulsó járásban nagy akadálya a kocsiforgalomnak ez a tájékozódási hiány. Brutsy ennélfogva azt indítványozta, hogy a közigazgatási bizottság hasson oda hogy ez anomália rövidesen megszüntethető legyen. A főispán magáéva tevén a praktikus indítványt szintén elfogadásra ajánlotta. A közigazgatási bizottság erre elhatározta, hogy az utak a községek terhére felállítatja a szükséges jelfákat és az előzetes intézkedések megtételével az alispánt biztatta meg,

Tulzsufolt lakások.

A megyei tisztii főorvos jelentéséből elszomorító tények kerültek napvilágra. A tulsó járási napirenden levő kanyaró és vörheny járvány mutatott reá a jelentés szerint a közvetlen ok abban keresendő, hogy különösen a barti és farnadi uradalmi egyes cseléd lakásokban 4 család is lakik. A lakások eme természetellenes tulzsufoltasága azután melegágyául szolgál mindennemű ragálynak. A közig. bizottság megdöbbenéssel hallgatta a jelentést és nyomban utasította az alispánt, hogy az ide vonatkozó szabályrendeletet sürgősen hajtsa végre.

Az apaállatok baja.

Etter Gyula új közgazdasági előadó terjedelme és érdekes jelentése következtelt most. A jelentés elsősorban a vármegye általános gazdasági viszonyairól számolt be, majd pedig az állattenyésztés ügyének egy nagy hátrányára mutatott reá. Ez a hátrány abban áll, hogy az egyes községek az apaállataikat őszkor takarékosági szempontból — eladják és a tavaszi fedeztetéshez fiatal csemevész himeket szereznek be. Ezek az apaállatok persze nem felelhetnek meg teljesen a fedezési kívánalmaknak sőt van rá példa, hogy éppen akkor vállnak tehetetlenekké, midőn a legjobb erőben kellene lenniök. Az alispán azonnal megnyugtatta az előadott azzal, hogy máris intézkedett az apaállat ügynek az egész megyéről kiterjedő egyöntetű rendezése iránt. Végül rámutatott a közgazdasági előadó arra is, hogy a m. év novemberében életbelépett új gazdasági cselédtörvény ama intentiója, hogy a cseléd szerződésekből eredő jogviták minél gyorsabban intéződjenek el a gyakorlatban nem érvényesül, amennyiben az I fokú hatóságoknál éppúgy húzódnak az ügyek mint azelőtt. A közig. bizottság elhatározta, hogy erőlyesen felhívja az I fokú hatóságokat eme aggályos helyzet gyors orvoslása iránt.

A huta árvaszék.

Különösen figyelmet érdemelt még az árvaszéki elnök ama panasza, hogy a város árvaszéke az új gyámügyi rendelet ama rendelkezésének, hogy a megyéhez negyedévenként jelentést tegyen már két ízben nem felelt meg s így felhívandó a városi árvaszék, hogy mulasztását haladéktalanul pótolja. A közigazgatási bizottság ezt el is határozta, mire az ülés a sablon jelentések tudomásulvétele után véget ért.

Eljegyzés.

Farsang első napja meghozta az első eljegyzést. Brutsy Jánosnak közéletünk ismert buzgó és agilis tagjának családi örömnepét jelenti eme eljegyzési hír. Brutsy Béla okl. gazdasz vette magára hymen rózsaláncait; a menyasszony Pirk Erzsike Pirk Floris pozsonyi előkelő ügyvéd és földbirtokos szép leánya. Az eljegyzési ünnepély f. hó 6-án folyt le Pozsonyban a menyasszony szülei házában. A boldog örömszüloket a társadalom minden rétegéből elárasztják gratulációkkal.

Kaszinó-estély.

F. hó 5-én a megszokottságán felüli sikeres estélyt rendezett a kaszinó műkedvelő társasága, a kaszinó tagjai részére. A műsorból két nevet kívánunk különösen kiemelni és ezek Vimmar Marianne és Vajda Ilike. Felfogásának ritka finomságával, vérbeli művészt is méltán irigységre indító megkülönböztetett sikert aratott Vimmar Marianne „Művésznő leszek“ című magánjelenetével. Félünk, hogy a szokásos műkedvelői előadásokról adott tudósításaink máza a jelenben elhomályosítja a játék értékelésének erejét, mert hisz a műkedvelő színésznek egyedüli jutalma a hol több, hol kevesebb mértékben kijáró dicséret. Ez esetben azonban nem szabad az ő játékát a műkedvelők ködszínvonalán hagyni és azt úgy elbíralni, mert ezzel, talán sértő területen járnánk. Vimmar Marianne játéka már nem műkedvelősködsz, nem játék volt, hanem maga a válogatott tiszta tudás. Nem lehet őt mint műkedvelőt elbíralni, mert ebbe a keretbe az ő játéka nem illeszhető be, az számára kicsiny. A közönség zajos elismerése és általánosságban megnyilatkozott dicsérete a művésznök szólott és messze visszamenőleg nem tudunk beszámolni egy ennél sikerültebb előadásról. Az estély válogatott négy pontból álló programja általában dicséretére válik Berán Károly főrendezőnek kinek jó érzéke sugalta rendelkezései fényes és egybevágó sikert eredményeztek. Eincinger Ferenc hatásosan szavalt Kis József „Tüzek“ c. költeményét, melyet nyomban követett Brenner Antal dr. kedves hegedűjátéka, kit Brenner Juliska kísért zongorán. A műsor bezárójául a „Megjött a papa“ c. egy felvonásos vígjáték ment, melyben a főszerepet Vajda Ilike a műkedvelő társaság új csillaga adta. Finom játéka különösen az érzélgős jelenetekben szép sikert ért el; alakja pedig páratlanul kellemes színpadi jelenség volt. Partnere a férj szerepében, Istvánfy Elemér volt, ki a rutinizott műkedvelő színész minden tudásával játszott. A címszerepet Reusz Ferenc vitte diadalra, kit ezen első szereplése a műkedvelő gárda legelső tagjai közé emelt. Az Aranykakas Klárikája Brutsy Ilonka volt a másik nő szereplője a minden ízében sikerült vígjátéknak, melynek kiállításáról és színpad berendezéséről külön dicséret sorokban kellett volna megemlékeznünk.

Házasság.

Tamás Gyula székesfővárosi mérnök f. hó 7-én lépett házasságra Spanraft József magánzó kedves leányával Bertával.

Közgyűlés a kath. körben.

A kath. kör f. hó 6-án tartotta meg évi közgyűlését. A közgyűlés újból a régi tisztikart választotta meg és a Bárdos Remig távozásával megüresedett titkári állást Dombay Názisszal töltötte be. A közgyűlést társasvárosra követte, melyen a tagok nagy számban vettek részt.

Virilisi jog gyakorlása.

Az esztergomi káptalan bejelentette a városnál, hogy virilisi jogának gyakorlásával Nedeczky Miklóst biztatta meg.

Erzsébet estély.

Az Erzsébet jótékony nőegylet szombati disz- előadásának rendező bizottsága felkérte lapunkat annak közlésére, hogy az előadás pontban 8 óra- kor veszi kezdetét és ennél fogva kéri a közönsé- get, hogy pontosan 8 órakor megjelenni szívesek legyenek, mert a késedelmesen érkezők részére helyet fenn nem tarthat továbbá mert a felolvasás és vetített képek miatt az ajtók zárva lesznek.

A református egyház estélye.

A református egyház szokásos jótékonycélu házi estélye január hó 19-én lesz a „Magyar Ki- rály” szálloda földszinti nagytermében, mely alka- lommal a rendezőség meglepetésül hangversenyt fog tartani. Előre is elárulhatjuk, hogy városunk első- rangu műkedvelői fognak az estély alkalmával szerepelni s a nevek az estély sikerét eleve is biztosítják.

Ismeretterjesztő előadás a főgimnáziumban.

A főgimnáziumban jövő vasárnap, f. hó 12-én Agatsin Gyula tanár „Pompejiről” tart előadást. Az előadást színes vetített képek fogják kísérni és esti fél 6 órakor kezdődik. Ezután a nagybőjtig nem lesz előadás.

Felfüggesztett jegyző.

Apáthy Gyula kesztölczi körjegyzőt az alis- pán állásától felfüggesztvén, helyébe ideiglenesen Záhorszky Arpád segédkörjegyzőt rendelték ki. A hi- vatal átadást tegnapelőtt eszközölte dr. Szilárd szolgabíró.

Értekezlet a városi iskolák ügyében.

A városi iskolák felekezeti vagy állami jel- legének megállapítása céljából a főispán elnöklete alatt tegnap délután 3 órakor szűkkörű értekezlet tartott. Az értekezleten a város részéről a pol- gármester és főügyész vettek részt.

Az epöli gyilkos nyomában.

Az epöli kisbíró letartóztatták.

Az epöli kettős gyilkosság még mindig izga- lomban tartja a kedélyeket és ugyszólván az egész ország közvéleményét. Rémesebb és titokzatosabb bűntény még alig történt a vármegye területén. Röviden rekapituláljuk, amint ezt már megírtuk, hogy a múlt hó 23-án meggyilkolva találták özv. Kókai Bálintné 45 éves asszonyt és fiát a 6 éves Bálintot epöli lakásukon. Az áldozatok baltacsapá- soktól eredő rettenetes sebekkel voltak borítva és eltorzult arcuk, fekvési helyzetük, a feldult lakás arra engedtek következtetni, hogy a gyilkosságot a tettes és az áldozatok közötti élethalálharc előzte meg. Özv. Kókai Bálintné teljesen szegény, majd- nem koldusasszony volt s így a rablógyilkosság esete teljesen kizártnak látszott, ellenségei sem voltak a boldogtalan teremtesnek s így azt sem lehetett következtetni, hogy véres boszú áldozata lett. Az első jelek arra mutattak, hogy kéjgyilkos- ság esete forog fenn. Ezt jelentette a községi elől- járáság is. A nyomozás során azonban kiderült, hogy a szerencsétlen asszonyt elutasított szeretője tette el láb alól. A boncolás és a legerélyesebb foganatba tett csendőri nyomozás Florián Ignác epöli kisbíró felé irányították a gyanu szálait, mint akiről kiderült, hogy szeretője volt a meggyilkolt asszonynak, de ez legutóbb kiadta az utját. Mi- után Florián a gyilkosság idejére eső alibijét iga- zolni nem tudta, a csendőrök letartóztatták és át- adták a komáromi kir. ügyészségnek. Florián tagadja a tett elkövetését s így a nyomozás tovább folyik.

Megtámadott postaküldönc.

Dorogról írja tudósítónk: Dorogról Csévre s Leányvárra postaküldönc viszi ki a postát, ki Csévről indul naponta reggel úgy 5 óra után s

onnan Leányváron át Dorogra reggeli fél 8 óra- kor érkezik. Ma reggel váratlanul ahogy Csév- községből jött még sötétes volt midőn egyszerre fel nem ismerhető gazemberek reákiáltottak s re- volverrel 3-szor rálöttek, szerencsére azonban a golyó nem talált. Még nagyobb szerencse azonban hogy a postaküldönc lóháton volt, mert üldözői elől csak így tudott elmenekülni. Ily sors éri a posta- küldöncöket, nemrégiben a bajnai postás volt ki- téve veszélynek, most meg a csévi postaküldöncnek akartak támadni.

Országos jubileumi zarándoklat Lourdesbe.

Ez évben ünnepli meg a katolikus világ a Boldogságos Szűz Máriának a Lourdesi Berna- dette előtt történt megjelenésének 50 éves évfor- dulóját. Ezen alkalmából Magyarországból márc. hó 16-án országos jellegű zarándoklat indul Nagys- Szt. István társulat alelnöke és orsz. képv. ur vezérlete, továbbá főtiszt. Fehér Ferenc plebános főt. Kompanek József esp. plebános és főt. Pasz- torek József plebános urak vevetése mellett. Ut- irány: Bpest — Fiume — Velence — Pádua, — Milánó — Marseille — Lourdes és vissza. 111. oszt. 205. kor. II. oszt. 395 kor. I. o. 500 kor. a melyben 8 napi ellátás költségei is benafoglat- tatnak. Azok a kik visszafelé Román át óhajta- nak hazajönni, esekély különbözetet fizetnek reá. Részletes programokkal szolgál Plebánia Hivatal Ebed (Esztergom m.)

Félesztendő multán felismert hulla.

Még a mult esztendő nyarán történt, hogy a vasgyár melletti Dunarészben kifogtak egy is- meretlen férfit hullát és azt anélkül, hogy valaki agnoszkálta volna, a szentgyörgyemezei temetőben elföldelték. F. hó 5-én, tehát az eset után több mint félesztendőre, jelentkezett a rendőrségnél özv. Ördög Istvánné özönyi lakos és előadta, hogy a hullában az ő eltűnt férjét sejtí, egyuttal kérte a hulla exhumálását. A hullát másnap ki is ásták sir- jából és a bánatos özvegy minden kétséget kizá- rolag megállapította, hogy az az ő eltűnt férjével Ördög Istvánnal azonos. Ezután újból eltemették, néhai Ördög Istvánt.

Kesztölc új postamestere.

A kereskedelmi miniszter a kesztölczi posta- mesteri állásra, mely lemondás folytán megürese- dett, Sróbar Mariannát az ottani plebános nővérét nevezte ki.

Korcsoyázók öröme.

A tornaegyleti műjépgályán vasárnap óta vígan iringálnak Halifax hivi. A villanyos fé- nyárban úszó tükör sima jégen találkozt ad egymásnak Esztergom sprtkedvelő közönsége. A pálya használati díja nem szenvedett változást, maradt a régieben. A pálya használatára vonatkozó értesítések naponkint d. e. 11 és d. u. 3 óra kö- zött adatnak ki, mely jelző táblák a következő helyeken vannak kifüggesztve: Esztergomban: Leitgeb János, Szatzlauer János, Marosi József, Vörös József, Miller Imre, Brenner József, Metz Sándor, Bnrgel Mihály, Jalkóczy István, Villi Jó- zsef, Borz József üzletében a Belányi-féle dohány- tözsdében és a tisztí kaszinóban. Párkányban: Rogrün Ede gyógytárában.

A fiatal leányok

ha testileg gyengék, vagy csak muló betegségben szenvednek is, már régóta bizalommal viseltetnek a

Scott-féle Emulsió

iránt, mert fejlődésükre jótékony hatással van ez az izletes, könnyen emészthető

legjobb erősítőszet.

Serdülő leányoknak minden alkalommal ezt a bevált, kitűnő szert kellene hasz- nálniok, a mikor gyengék, fáradtak és kedvetlenek.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható a gyógyszerárakban.

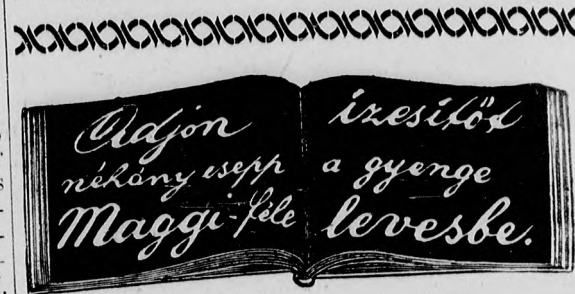

Az Emulsió vá- sárásánál a SCOTT-féle mód- szer védjegyét — a halászt — kér- jük ügyelmebe venni.

x Névjegyek a legmodernebb kiállításban mindennemű carton mintákban, ugymint sima, aranysegélyű, merített és a legújabb hártya car- tonon készülnek a „Hunnia” könyvnyomdában. Az árak jutányosak. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek. Helybeli sürgős rendelések, tekintve a nyomda amerikaiás felszerelését, mindjárt meg is várhatók.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

GERENDAY JÓZSEF.

Maggi Gyula és Társa

Iroda: Wien, IV/1. Gyár: Bregenz.

A REKLÁM

Állandó, ésszerű és ügyes reklámozás minden gyári-, és kereskedelmi-, ipari-vállalatnak, üzlet- nek a lelke, rugója, az éltető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikereseb- ben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál

tulajdonos **LEOPOLD GYULA** szerkesztő

BUDAPEST, VII., Erzsébet körút 41.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeret- tességgel, páratlan pontossággal és olcsón eszkö- zölnek hirdetések és reklámokat az összes buda- pesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

Költségvetések és tervezetek ingyen!

HIRDETÉSEK

JUTÁNYOS ÁRON FELVÉTTETNEK

AZ Esztergomi Lapok

KIADÓHIVATALÁBAN.